

Lausunto

22.06.2022

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)
- palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys

-

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- valtakunnalliset tavoitteet
- työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät
- alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut

-

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

Kuten esitysluonnoksessa todetaan, työkokeilun tarkoituksena on ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selvittäminen tai työmarkkinoille paluun tukeminen. Työkokeilua voidaan käyttää työmarkkinoille paluun tukemiseksi tilanteessa, jossa henkilö on ollut poissa työmarkkinoilta joko työttömyyden tai muiden syiden, esimerkiksi perhevapaan, vuoksi. Jaamme esitysluonnoksessa esitetyn näkemyksen siitä, että työkokeilu on pääosin toimiva palvelu. Työkokeilu on toimiva ja tehokas keino etenkin nuoria ohjautumaan opintoihin ja työuralle, kun ammatillinen koulutus ja suunta puuttuvat. Tälle kohderyhmälle esitetty kuuden kuukauden enimmäiskesto voi olla perusteltu.

Työkokeilun avulla voidaan palauttaa myös työelämästä pitkään syrjässä olleita ihmisiä takaisin työelämään. Työkokeilu on todettu tehokkaaksi ja toimivaksi palveluksi, kun se on riittävän pitkä ja mahdollistaa tarvittaessa useiden erilaisten tehtävien kokeilemisen kohtuullisen ajan sisällä. Tämän kohderyhmän osalta kuuden kuukauden enimmäiskesto ei ole millään tavalla riittävä. Henkilö voi hakea itselleen soveltuvaa tehtävää tai työnkuvaa useissa lyhyissä jaksoissa (esim. kahden kuukauden jaksoissa) eri työnantajilla ennen kuin löytää tehtävän ja työnantajan, joka voi tukea ja mahdollistaa työmarkkinoille palaamisen riittävän hyvin.

Kuten esitysluonnoksessa todetaan, työkokeilun kustannukset työhallinnolle ovat alhaiset ja työkokeilun hyöty julkiselle taloudelle ja muulle yhteiskunnalle ylittää selvästi sen kustannukset. Kun työkokeilun on todettu olevan varsin kustannustehokas palvelu, kannattaa sitä jatkaa tulevaisuudessa ottaen huomioon eri kohderyhmien erityistarpeet työkokeilun enimmäiskesto arvioitaessa.

Esitämme edellä mainituilla perusteilla, että pitkäaikaistyöttömien osalta työkokeilun enimmäiskesto pidettäisiin jatkossakin 12 kuukauden pituisena, kun työkokeilu järjestetään työmarkkinoille paluun tukemiseksi.

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

Huhti-toukokuun 2022 aikana lausuntokierroksella olleen palkkatuki uudistusta koskeneen esityksen yhtenä keskeisenä ajatuksena oli, että jatkossa työnantajan organisaatiomuodolla tai yleishyödyllisyydellä ei ole palkkatuen myöntämisen edellytysten kannalta mitään merkitystä. Nyt kuitenkin samaan aikaan vireillä olevassa TE24 uudistusta koskevassa luonnoksessa organisaation omistajataholla on merkitystä. Palkkatuen osalta TE24 -uudistuksen keskeisenä esityksenä on, että jatkossa palkkatukea ei olisi mahdollista myöntää kunnalle tai kuntayhtymälle eikä myöskään näiden määräysvallassa olevalle yhteisölle. Lisäksi todetaan, että lausuntokierroksen aikana selvitetään mahdollisuudet kuntien palkkatuen korvaavaksi sääntelyksi. Lakiin ei sisältyisi myöskään nykyisen kaltaista määrärahan osoittamista valtion virastolle tai laitokselle työttömän työnhakijan palkkaamisesta aiheutuviin kustannuksiin.

Esimerkiksi Kierrätyskeskus on muun muassa kuntien ja kuntayhtymän (Helsinki 51 %, Espoo 7,7 %, Vantaa 7,7 %, HSY 26 %) omistama voittoa tavoittelematon sosiaalinen yritys, joka ei jatkossa saisi miltään osin palkkatukea työllistämistoimintaansa. Esitys herättää voimakasta huolta, mitä tuo "Lausuntokierroksen aikana selvitetään mahdollisuudet kuntien palkkatuen korvaavaksi sääntelyksi." tarkoittaa. Se herättää monia kysymyksiä: Miten selvitys tehdään ja missä selvityksen tuloksia käsitellään? Missä vaiheessa kunnilla, kuntayhtymillä ja niiden määräysvallassa olevilla yhteisöillä (ml. Kierrätyskeskus) on mahdollisuus kommentoida tuon selvityksen tuloksia ja sen perusteella tehtävää ehdotusta kuntien palkkatuen korvaavaksi sääntelyksi? Tarkoitetaanko lausuntokierroksella vain TE24 lakipaketin lausuntokierrosta (ilmeisesti kyllä)? Palkkatuki uudistus ollaan kuitenkin nyt käsillä olevan palkkatuki uudista koskevan esitysluonnoksen mukaan tekemässä 1.1.2023 alkaen, kuntien palkkatuen korvaava sääntely mahdollisesti 1.12.2024 alkaen. Miten noiden uudistusten välissä 1.1.2023-1.12.2024 mahdollistetaan Kierrätyskeskuksen kaltaisen kuntaomisteisen yleishyödyllisen (ei elinkeinotoimintaa harjoittavan) yhteisön toimintaedellytykset? Käytännössä näiden molempien luonnosten sisällöt jättävät Kierrätyskeskuksen ja vastaavat toimijat täysin tyhjän päälle ilman tietoa siitä, mitä on tulossa.

Palkkatukea koskevan esitysluonnoksen (VN/1258/2021) tavoitteena on vähentää palkkatukeen liittyvää byrokratiaa yksinkertaistamalla palkkatukijärjestelmää siten, että järjestelmä olisi ennakoitavampi ja palkkatuen myöntö- ja maksatusprosessi nopeampi ja houkuttelisi työnantajia, erityisesti yrityksiä palkkaamaan työttömiä työnhakijoita palkkatuella nykyistä enemmän. TE24 esitysluonnoksessa yksinkertaistamista viedään niin pitkälle, että palkkatukea ei myönnettäisi jatkossa kunnille tai kuntayhtymille taikka näiden määräysvallassa oleville yhteisöille. Edellä kuvatulla tavalla tämä ei kuitenkaan vastaa asetettuun byrokratian vähentymisen tavoitteeseen.

Esitämme edellä mainituilla perusteilla, että palkkatuki uudistuksen ja työvoimapalveluiden järjestämistä koskevan uudistuksen yhteydessä varmistetaan kuntien omistamien yleishyödyllisten yhteisöjen mahdollisuus tehdä vaikuttavaa työllistämistyötä myös jatkossa.

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?
- kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)
- kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli
- eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta
- ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta
- edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

**Laki palkkaturvain muuttamisesta;
Laki merimiesten palkkaturvain muuttamisesta**

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työsopimuslain muuttamisesta;

Laki erityisopimuslain muuttamisesta

-

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;

Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

-

Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;

Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;

Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-
Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-
**Laki tuloverolain muuttamisesta;
Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;
Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta**

-
Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-
**Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta**

-
Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

-
Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

-
Muut huomioon esityksestä

Kommentoitavaa:

Esitämme vakavan huolen tunnistetuista riskeistä työvoimaviranomaisen toimintaan liittyen, kuten työllisyydenhoidon palvelut ja palveluprosessit pirstaloituvat, yliajallisten rekrytointitarpeiden epäonnistuminen ja säädösohjaus ei ole riittävän tehokasta suhteessa kunnalliseen itsehallintoon. Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy toimii pääkaupunkiseudulla kolmen kunnan alueella (Helsinki, Espoo, Vantaa). Esitysluonnoksessa todetaan, että valtio tarjoaisi asiakastietojärjestelmä-

kokonaisuuden työvoimaviranomaisten käyttöön, mutta työvoimaviranomaiset saavat itse päättää käyttävätkö ne valtion tarjoamaa järjestelmäkokonaisuutta vai muuta itse hankkimaansa asiakastietojärjestelmää. Edelleen luonnoksessa todetaan, että työvoimaviranomaisten tulisi huolehtia keskinäisestä yhteistyöstä, kun asia liittyy useamman työvoimaviranomaisen toimialueeseen. Toive työvoimaviranomaisten keskinäisestä yhteistyöstä ei ole riittävä vaan se on kirjattava vaatimuksena säädökseen. Esimerkkinä voidaan mainita Covid-pandemian synnyttämä poikkeustilanne, jossa yrityksen toimipisteiden sulkemisen vuoksi usean kunnan alueella asuvien työkokeilijoiden työkokeilujaksot piti keskeyttää. Nykytilanteessa keskeyttäminen voitiin hoitaa keskitetysti yhden työvoimaviranomaisen (Uudenmaan TE-toimisto) kautta, mutta jatkossa esityksen mukaan vastaavassa tilanteessa keskeyttäminen tulisi hoitaa usean työvoimaviranomaisen kautta. Tämä on konkreettinen esimerkki byrokratian lisääntymisestä ja nykytilanteen merkittävästä huonontamisesta työnantajan näkökulmasta.

Lehtikuja Juha
Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy